התכלת פרק רביעי מנחות מב.

אין לה שיעור למעלה. דכמה דבעי ליהוי מרוך: **ויש לה שיעור למטה.** דמשולשת ד' בעינן אצל בציר מהכי לא יא) והלקחתי משהו דכמשהו נמי מתכשרי יב) גדולמי: **ולריך לפרודה כי לוניפא דארמאי.** כגלורית של עובדי כוכבים דבוקות מלמטה ופרודות מלמעלה: **על הקרן.** על שפת חודה של קרן: **גדיל.** חוט עבה וחזק יג) בכגד תחילה כדי שלא יהא נוח ליקרע. ל"א גדיל אלו הן חוטיין יד) שבשפתי שני הלדדים וקורין חורל"ש: **שתהא נוטפת על הקרן.** שתהא תולה ומכה על הקרן כלומר טו) כיגביהה למעלה מן השפה כדי שתהא תולה ונוגעת התליה בקרן: **שריחיק מלא קצר גודל.** לריך שיגביהה מן השפה מלא קצר גודל שיעור הליפורן עם טז) כשר עד פרק ראשון: **ואיצטריך דרב פפא.** דאמר לעיל אריבעה בתוך שלשה דמשמע שלא יגביהה יותר מג' אלבעות: **וכמה דקריב.** לשפה טפי מעלי ואפילו בחודה של שפה ליתכשר: **דספר וכלר ממלא קצר גודל.** דנסתר יז) ונרחב [הגקב] **וירד** [הגדיל] למטה עד יח) שעמד בציר ממלא קצר. אי נמי נסתר יט) הכגד מלמטה שקורין אנפיליי"ר עד שנפחתת מן השפה עד הגקב ממלא קצר גודל: **כשעם** כ) **עשייה** כא)[**איסמר**]. כב)[אמ] דרבי יעקב ואלא נמי בשעת כג) עשייה [הוה] מלא קצר גודל: **איכסף.** רב אמר: **אל"כ** . לרב אמר: **חד מייניהו.** מבני ארץ ישראל ורבינא מא"י הוה: **ועייף להו.** כד) כופל להם כה) קודם שיתלם בגילית: **ומעייל להו בגלימא.** מכניס הכפל בגקב הטליח: **ואביק להו מיבק.** עוגנן שחחר ומכניס כו) כה) הראשיס בתוך הכפל ותלויין בעגיבה כה) בעלית דהכי דריש גדיל שיש כו) גדילים תרתי משמע שהן ד' חוטין כז) ואמר לך כופלן לשמנה: **רמי מ'.** חוטין כח) דכתיב גדילים) לרבות עוד כט) שיש גדילים להיו תמנית חוטין. לך ל) קבלה מרבינו יעקב הזקן לא) דמסכת יבמות: **דאינהו שיפסר.** לאמר שהכגיסן בעלית כופלן והן שיפסר: **כדידן.** מכניס ד' חוטין ואמר לך כופלן לשמונה: **רמי חוטין.** היה מעיל לילית לעליתו: **ליל.** לב) ליגלג: **אין לריכה ברכה.** בשעת עשייה: **מאי רומיא.** מאי קושיא: **כל מלוה שבשירה בעובד כוכבים בישראל אינו לריך ברכה.** דאין יכול לומר אשר קדשנו עובד כוכבים נמי כשר בה. מפי המורה: **רופא.** מוהל: **ואל יומל כופי.** לפי שמל לשם הר גריזים כדמפרש התם במסכת ע"ז (דף מ:). **מידי הוא עבמא.** דמקשי רב חסדא: **אלא לרב רב מיפסל פסיל.** מילה בעובד כוכבים הלכך איכא למימר דרב חסדא לא לב) קשיא אלא לרב: **ואפה אם בריתי תשמור.** לד) לגימול כמותך אני מוקרו: **המול יומל.** קרי ביה המל יומל: **פוכה מפייע ליה.** לרב חסדא: **פוכה מכל מקום.** מפרש בפ"ק דמסכת סוכה (מ:): מפשרניא

ואביק להו מיבק. נ"ל שלא היה מעביר דרך נקב האבק אלא שבעה חוטין לכל היותר והשמיני מניח וקושר בו דאל"כ היה יכול להעביר הלילית מן הטלית דרך האבק אחר שעשיתן ולא משמחת בלאיס בלילית: **תמניא** בגלימא. דרש גדילים ארבעה וכן מתכלת שבשעת נתינתן בטלית יהו שמונה ורבי ירמיה מדפתי סובר כן ואם כן הוו להו שיתסר לילית ליה אבל: **מנין** לציצית בעובד כוכבים שהיא פסולה. משמע הא אשה כשירה ולא אמר כל שאינו בלגיסה אינו בעשייה דהא לא כתיב בגופה לגיסה אלא בכלאים ומילתא אחריתי היא וגבי תפילין ג) דרשי כי האי גוונא: **בישראל אינו צריך** לברך. דמשמע לגו ולא לאחרים: **ואל** יומל בותי. לאחר שהמיר דתו דתממייהו לשם הר גריזים אע"ג דגירי אמת הן ועובד כוכבים אע"ג דבשי' המנית תניין (גיטין דף כג.) ד) קא אמר גבי גט עובד כוכבים אלעמא דנפשיה עביד שאני התם דסתם אשה לאו לגירושין קיימא אבל סתם מילה לשמה קיימא והכי משני גבי זבחים (דף כ:) ומתוך כך ניחא בסמוך דמכשר לילית בעובד כוכבים מדכתיב ועשו להם דמשמע אחרים יעשו להם ונתר הכי מכשר רב טוייה שלא לשמה ומייתי תנאי מתפילין משמע דבלילית נמי בעי לשמה אע"ג דעובד כוכבים כשר ותימה כיון דסתמא לשמו קאי אמאי איצטריך לרבות עובד כוכבים וי"ל כי היכי דלא נימעטי מבני ישראל ותימה וגבי ספרים ותפילין ומזוזות למה לי למעוטי עובד כוכבים מוקשתם וכתנתם תיפוק לי דסתמא לאו לשמו קאי דבפרק הניזקין (גיטין דף נד:) פסל אזכרות שלא כתב לשמן דאמרינן התם ס"ת שכתבתי אזכרות שבה לא כתבתי לשמן משמע שלא סתמן כתבן דאיצטי למימר שכתבתי שלא לשמן וי"ל ה) דאיצטריך מטוס עבד ואשה לדוקי ומסור ומומר אע"ג דתני עובד כוכבים הכי נמי תני כותי אע"ג דסתמיה לשם הר גריזים ולא איצטריך ליה קרא אי נמי לא דק וכעי למימר שלא לשמן דפ' כל הגט (שם דף כד.). תנן כל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול ואע"ג דסתמא נמי פסול אלמא לא דייק אי נמי נראה דאזכרות לגד בעינן כולי האי ואיצטריך למעוטי אי כתב בלא אזכרה: ואילו

אין לה שיעור למעלה אבל יש לה שיעור למטה דאי לא תימא הכי כיוצא בו לולב אין לו שיעור הכי נמי דאין לו שיעור בלל והתנן [ו]**לולב שיש בו ג' טפחים כדי לנענע בו כשר** [ז]**אלא אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה ה"נ אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה ת"ר ציצית אין ציצית אלא ענף וכן הוא אומר** [ח] [1]**ויקחני בציצית ראשי ואמר אביי** [2]**וצריך** [ט] **לפרודה כי צוציתא דארמאי ת"ר הטיל על הקרן או** [י] **על הגדיל כשירה רבי אליעזר בן יעקב** [יא] (**אומר**) **פוסל בשתיהן כמאן אזלא הא דאמר רב גידל אמר רב** [יב]**ציצית צריכה** [יג] **שתהא נוטפת על הקרן שנאמר** [2]**על כנפי בגדיהם כמאן כרבי אליעזר בן יעקב אמר ר' יעקב אמר רבי יוחנן** [יד]**וצריך שירחיק מלא קשר גודל ואיצטריך דרב פפא ואיצטריך דר' יעקב דאי מדרב פפא הוה אמינא תוך ג' דלא לירחיק טפי וכמה דמקרב מעלי איצטריך דר' יעקב ואי מדרבי יעקב הוה אמינא מלא קשר גודל דלא ליקרב טפי וכמה דרחיק מעלי צריכא רבינא ורב סמא הוו יתבי קמיה דרב אשי חזייה רב סמא לקרניה דגלימיה דרבינא דסתר ובצר ממלא קשר גודל אמר ליה לא סבר לה מר להא דר' יעקב אמר ליה** [טו]**בשעת עשייה איתמר איכסיף אמר ליה רב אשי לא תתקיף לך** [טז]**חד מינייהו כתרי מינן רב אחא בר יעקב** [יז]**רמי ארבע ועייף להו מיעף ומעייל להו בגלימא ואביק להו מיבק קסבר בעינן תמניא בגלימא כי היכי דליהוי גדיל גדילים במקום פתיל רב ירמיה מדפתי רמי תמניא דאינהו שיתסר ולא אביק להו** [יח]**מר בריה דרבינא עביד כדידן רב נחמן אשכחיה לרב אדא בר אהבה רמי חוטי וקא מברך לעשות ציצית א"ל מאי ציצי** [יט] **שמענא הכי אמר רב** [יא]**ציצית אין צריכה ברכה כי נח נפשיה דרב הונא על רב חסדא למירמא דרב אדרב ומי אמר רב ציצית אין צריך ברכה והא אמר רב יהודה אמר רב מנין** [יב]**לציצית בעובד כוכבים שהיא פסולה שנאמר** [2]**דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית בני ישראל ולא העובדי כוכבים יעשו והא מאי רומיא אמר רב יוסף קסבר רב חסדא כל מצוה שבשירה בעובד כוכבים בישראל אין צריך לברך כל מצוה שפסולה בעובד כוכבים בישראל אין צריך לברך ולא הוא והרי מילה דכשירה בעובד כוכבים דתניא** [יג]**עיר שאין בה רופא ישראל ויש בה רופא ארמאי ורופא כותי ימול ארמאי** [יד] **ואל ימול כותי דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר כותי ולא ארמאי ובישראל צריך לברך דאמר מר** [טו]**המל אומר** [2]**ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה מידי הוא טעמא אלא לרב רב** [טז] **מיפסיל פסיל דאיתמר מנין למילה בעובד כוכבים שפסולה דרו בר פפא משמיה דרב אמר** [3]**ואתה את בריתי תשמור ר' יוחנן אמר** [יז] [4]**המול ימול המל ימול סוכה מסייע ליה תפילין הוי תיובתיה הרי סוכה דכשירה בעובד כוכבים** [יח]**דתניא לסוכת עובדי כוכבים סוכת נשים סוכת בהמה סוכת כותיים סוכה מכל מקום כשירה ובלבד שתהא מסוככת כהילכתא ובישראל אין צריך לברך דתניא** [יט]**העושה סוכה לעצמו אומר** [כ]**ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה** [יא] **בא לישב בה אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה ואילו לעשות סוכה לא מברך תפילין תיובתיה והרי תפילין דפסולות בעובד כוכבים דתני** [כא]**רב חיננא בריה דרבא** מפשרניא

מסורת הש"ס

א) סוכה מט:. ב) [מתוכות פה. ע"ש], ג) [לעיל לא:], ד) ע"ז מ:, ה) שבת קלו: תוספתא כרכות פ"ז הי"ד, ו) סוכה מ:, ז) סוכה מו. פסחים ז: תוספתא כרכות פ"ז הי"ד, ח) ביכורים מה: ע"ש, ט) [בעבודה כה.], ע"ק, י) [ברקב העקב הרגל לאמרה כי קצר מ"ג הר"ש], ע"ק, יא) ע"ק, יב) [עבודה זרה לט. ע"ק], יג) [בכורים כב.], יד) [בכורים כב.], ע"ק, טו) [בכורים כב.], ע"ק, ע"ק, יז) [לאגב דהכי עבד ואמר כי מתוכר תני נמי עובד כוכבים דהכי נמי מי. ע"ק.

מוסף רש"י

לולב שיש בו ג' טפחים כדי לנענע בו כשר. מפרש בגמרא אלא טפחים מהא הנדרה כגבל אורכו של הדם ובמה יותר כדי לנענע דכמעט נמנע מלקמן (דף לז:) מעלה ומוריד מולך ומנית לעצור ריאות ראות וטלנים רעים (סוכה כט.), חד מיניידהו בתרי מינן, מד מנני ארץ ישראל, עדיף, פקחים ומרעים (בתובות עה.). רופא. שיודע לגזל ימול ארמאי. שלא מילמה לשם עבודה מזכנים. שהרי אין דרכם לגזל את בניהם ואל ימול כותי. שגזל לשם דמות יונה שאלא כרגלם הר גריזים ובוגדין לה עבודה כמאמר בהכל אחמנין (ז.) ומלין אם בניהם לשם יונה זו כותי ולא ארמאי. ממני שחשוב של שמים דמיס (עבודה זרה כב.). סוכת עבדים. שעשויה לזרוי בה בימות החמה (סוכה ח:). העושה סוכה לעצמו. ולא לאחרים (שם מו.).

רבינו גרשום

אבל יש לה שיעור למטה. שפחות מד' אצבעות לא יעשה: וצריך לפרודה. הפתילין היוצאין מן הגדיל: כי צוציתא דארמאה. כקוצות שיער של כלורי שדבוקה מלמעלה ופרודה מלמטה (ז): הטיל על הקרן. לסוף הקרן שלא הרחיק שלשה אצבעות: או על הגדיל. על אותו חוט גם שבתחילת הבגד. ואית דאמרי על הגדיל שהטיל הציצית בבגף לרוחב הבגד. שכשאורגין הבגד לרוחבו אורגין אותו וגדל משם: שתהא נוטפת על הקרן. כלומר הוא מרוחקת מן הקרן ותהא יותר ארוך מן הקרן: מלא קשר גודל. הינו קשר השני של גודל דהיינו כאורך אצבע הגדול והיינו בתוך ג' אצבעות דקאמר רב פפא ואידי ואידי הוי חד שיעורא: דלא ליריחק שפי מן הקרן. וכמה דמקרב לגבי הקרן שפי מעלי: איצטריך. דר' יעקב דאמר צריך להרחיק מלא קשר גודל: וכמה דרחיק שפי מעלי קס"ל דרב פפא דבתוך שלש: דסתר. שהיה מסותר הכגף: וכצר ממלא הקשר גודל עד הציצית: בשעת עשייה איתמר. שצריך שירחיק כמלא [קשר] גודל. אבל אי הדר בצר ממלא קשר גודל ליח לן בה: חד מיניהו. מבני א"י עדיף כתרי מינן דאורייא דא"י מחכים. משום ה' הוא רבינא: דעייף להו מיעף. דליהוי תמניא והדר מעיילי להו בגלימא: ואביק להו מיבק. והיה עוגנן סמוך לכנף: קסבר בעינן דליהוי תמניא חוטין בגלימא עצמה כי היכי דבעינן תמניא במקום פתיל: ולא אביק להו. אלא היה כורך על גבי המיסתר: כי דידן. ארבעה וכופלן: רופא קרי אומן שמל ומרפא: סוכה מסייעא ליה. לרב חסדא:

ה) ונרש"י ז"ל כתוב לתיקן שדנוקות מלמעלה ונראה דשמיסם כמוני לגבר אחד אלא הרגלם הוא לנוק ושוף הקשר הוא פרוד. ו) אלו ל"ל מפוס דהכינא במקום פתיל.

לרב: **כג)** להו. היה כופל לשמנה קודם שיתלם בכנף ומעייל: **כד)** ומכנים. שני הראשון: **כה)** בטלית. אביק לשון נקב שמכניסים בנקב של כפל דאמרינן בהקומץ רבה (דף לג ע"א) הכר ציר אבקתא: בעינא תמניא בנקב הטליח דהכי דרשינ: **כו)** שנים. גדילים משמע. גדילים ד' גדילים שמנה. מרש"י של מהרי"ם: **כז)** תיבות ואת"כ כופלן לשמנה נמחק: **כח)** וכתב גדילים. ותיבות רמי ח' חוטין דכתיב נמחק: **כט)** עוד. שני ואת מ' נמחק: **ל)** כך קבלתי: **לא)** בהסכת ואות ד' נמחק: **לב)** בציצי. לשון: **לג)** חסדא לא. מצי לאקשוי ותיבת אלא נמחק: **לד)** להוסל כמחוך:

א) נראה דהא"ע שנתת רש"י שיך אחר תינת קשר גדל.

מבט.

עין משפט
נר מצוה

לם א מ"י פ"ח מהלכות ציצית הל' ו טוש"ע ס"מ סי' יא סעיף ד:
ב ב מ"י פ"ח מהל' לולב הל' ז
ג שמנ עשין מד טוש"ע ס"מ סימן תרנ סעיף ב:
מא ג מ"י פ"ח מהלכות ציצית הלכה ח שמנ עשין כו טוש"ע ס"מ סי' ח סעיף ז:
מב ד מ"י שם הלכה ו טוש"ע ס"מ סי' יא סעיף טו:
מג ה מ"י שם טוש"ע שם סעיף טו:
מד ו מ"י שם הל' ח מהלכות ציצית הל' יג שמנ עשין כו טוש"ע ס"מ סי' יד סעיף ח:
מה ז מ"י פ"ג מהל' מילה הל' ט שמנ עשין כח טוש"ע י"ד סימן רסד סעיף ח:
מו ח מ"י שם שם ס"ג ה"ח טוש"ע ס"מ סימן יט סעיף ח:
מז ט מ"י פ"ח מהלכות ציצית הל' יג שמנ עשין כו טוש"ע ס"מ סי' יד סעיף ח:
מח י מ"י פ"ג מהל' מילה הל' ט פ"ב מהל' מילה הל' ח שמנ עשין כח טוש"ע י"ד סימן רסד סעיף ח:
מט כ מ"י פ"ג מהל' מילה ה"ח שמנ שם טוש"ע י"ד סימן רסה סעיף ח:
נ ל מ"י פ"ח מהלכות פוסה הל' ט טוש"ע ס"מ סימן תלט:
נא מ מ"י פ"ח מהל' כלי מקדש הל' ח ט וסי' ו מהל' סוסה הל' יב טוש"ע ס"מ סימן תרמא וסימן תלט סעיף ח:

תורה אור השלם

1. וַיִּשְׁלַח הַבַּיְתָה יַד וַיִּקָּחֵנִי בְּצִיצִת רֹאשִׁי וַתִּשָּׂא אֹתִי רוּחַ בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמָיִם וַתָּבֵא אֹתִי יְרוּשָׁלִַם בְּמַרְאוֹת אֱלֹהִים אֶל פֶּתַח שַׁעַר הַפְּנִימִית הַפֹּנָה צָפוֹנָה אֲשֶׁר שָׁם מוֹשַׁב סְמֶל הַקִּנְאָה הַמְקַנֵּא: יחזקאל ח ג
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: במדבר טו לח
3. וְאַתָּה אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר אַתָּה וְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם: בראשית יז ט
4. הַמּוֹל יִמּוֹל יְלִיד בֵּיתֶךָ וּמִקְנַת כַּסְפֶּךָ וְהָיְתָה בְרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם לִבְרִית עוֹלָם: בראשית יז יג

לעזי רש"י

אוריל"ש. מלליס (תוסיס בשפות ארעים).
אנפיליי"ר [אישפיליי"ר]. להתפורר (בגד לחוטין).

שיטה מקובצת

ה) אומר. וישלח הבנית יד ויקחני בציצית ראשי אמר אות ר' נסחק: **ו)** לפורדה: **ז)** על הגדיל. מי רש"י ב' לשונות ונראה דצריך להקפיד על החוטין שבסוף הטלית מכאן ומכאן שאין בהם ערב כמו בשאר טליח [שלא יהא חוץ] ג' אצבעות שצריך להרחיק מחודו של כנף וכן מסקנא דשמעתין שלא יהיה יותר מג' אצבעות ולא יפחות להרחיק מלא קשר גודל [לפיכך טוב] שלא יהיה מן הכנף יותר מדאי: **ח)** תיבת אומר נמחק: **ט)** שתהא נוטפת על הקרן. שיהא תולה ומכה על הקרן ולפיכך לא יקשור הציצית למטה ממש שאם כן לא יהא [נוטפת על הקרן] אלא קושר בצד העליון ויהא נוטפת על הקרן וצריך להרחיק כשיעור המפורש משני צידי הכנף: **יא)** ציצי. דקא שמענא: **יב)** ואל יכול כותי דברי ר' מאיר. ואע"ג דסבר ר"מ דכותים בידי אמת הן צריך לומר דלאחר מכאן נתקלקלו: הלכה דאין צריך לברך לא לעשות סוכה ולא לעשות ציצית מיהו העושה סוכה מברך שהחיינו ומנהג העולם למהדרו על הכנס: **יג)** רב. מיפסל: **יד)** המול יומל. סוכה: **טו)** בהמה. נכנס לישב: **טז)** לא. והא רקתני: **יז)** מתכשרי. בכרדומי: **יח)** וחזקן. שאורגין בבגד: **יט)** חוטין. שבקשתי: **כ)** שיגביהנה: **כא)** עם. הבשר: **כב)** ונרחב. הנקב ירד למטה: **כג)** עד. שניפחת מן הנקב עד השפה ממלא קשר גודל תיבות שעמד בציר נמחק א): **כד)** נסתר. אריגת הבגד: **כה)** עשייה. איתמר דר': **כו)** עשייה הרחבתי: **כז)** א"ל. רב אשי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com